

Демченко О.П. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини / О.П.Демченко // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : [навчально-методичний посібник] ; за ред. Г.С.Тарасенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – С.111-124.

О.П.Демченко

ІГРОВІ ВИХОВНІ СИТУАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Анотація. Показано сутність створення виховних ситуацій як методу організації діяльності, які забезпечують продуктивне суб'єкт-суб'єктне спілкування між вихователем і вихованцями. Розкрито їх значення у вихованні дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку. Проаналізовано різні підходи до класифікації виховних ситуацій, представлено ігрові ситуації як окремий вид. Доведено ефективність ігрових ситуацій у вихованні старших дошкільників і молодших школярів, які мають великий виховний потенціал, можуть стати школою доброти, милосердя, співпереживання. Представлено «технологічну карту» ефективного створення ігрової виховної ситуації. Наведено приклади ігрових виховних ситуацій, які можна створювати з метою розв'язання завдань морального виховання дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку.

Ключові слова: метод виховання, виховна ситуація, метод створення виховних ситуацій, ігрова виховна ситуація, технологічна карта виховної, емоціогенні виховні ситуації.

Е.П.Демченко

ИГРОВЫЕ ВОСПИТАТЕЛЬНЫЕ СИТУАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ РЕБЕНКА

Аннотация. Показано сущность создания воспитательных ситуаций как метода организации деятельности, обеспечивающих продуктивное субъект-субъектное общение между воспитателем и воспитанниками. Раскрыто их значение в воспитании детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста. Проанализированы различные подходы к классификации воспитательных ситуаций, представлены игровые ситуации как отдельный вид. Доказана эффективность игровых ситуаций в воспитании старших дошкольников и младших школьников, которые имеют большой воспитательный потенциал, могут стать школой доброты, милосердия, сопереживания. Представлена «технологическую карту» эффективного создания игровой воспитательной ситуации. Приведены примеры игровых воспитательных ситуаций, которые можно создавать с целью решения задач нравственного воспитания детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста.

Ключевые слова: метод воспитания, воспитательная ситуация, метод создания воспитательных ситуаций, игровая воспитательная ситуация, технологическая карта воспитательной, эмоциогенные воспитательные ситуации.

O.P.Demchenko

GAMES OF EDUCATIONAL SITUATIONS IN FORMATION OF PERSONALITY OF CHILD

Annotation. Essence of creation of educate situations is rotined as to the method organizations of activity, which provide productive sub'ekt-sub'ektnе intercourse between an educator and pupils. Their value is exposed in education of children of senior preschool and junior school age. The different going is analysed near classification of educate situations, playing situations as separate kind are presented. Efficiency of playing situations is well-proven in education of senior under-fives and junior schoolboys, which have a large educate potential, can become school of kindness, mercy, spivperezzhivannya. The «flowsheet» of effective creation of a playing educate situation is presented. The examples of playing educate situations, which can be created with the purpose of decision of tasks of moral education of children of senior preschool and junior school age, are resulted.

Keywords: method of education, educate situation, method of creation of educate situations, playing educate situation, flowsheet of educate, emociogenni educate situations.

Створення виховних ситуацій – один із методів організації діяльності дітей, основою якого є спеціальна організація обставин, специфічно створені педагогічні умови з метою виявлення чи формування в процесі життєдіяльності дітей системи відповідних відношень, певних якостей, переконань, ціннісних орієнтацій, способів моральної поведінки.

Його використання дає можливість багаторазово включати дитину в аналогічні за своїм характером умови, пригадати свій досвід поведінки в подібних ситуаціях, проаналізувати його наслідки, формувати вміння і навички соціальної поведінки, виробляти здатність уявляти себе на місці іншої людини, мислено бачити і прогнозувати її дії, набувати досвіду вибору одного розв'язку з декількох можливих, формувати етичне мислення і моральні якості. Виховні ситуації дозволяють виробляти й закріплювати досвід соціальної поведінки: досвід підпорядкування і керівництва; співчуття ровесникам, дорослим; переживання відповідальності за спільну справу; досвід фізичного, інтелектуального і морального напруження; морального вибору тощо. У виховних ситуаціях дитина постає перед необхідністю вибрати розв'язок із декількох можливих. Відбувається випробування й одночасно розвиток моральних якостей і переконань особистості,

її здатності ставити себе на місце іншої людини, подумки бачити й прогнозувати ситуації за неї, передбачати її найімовірніші розв'язки і погоджувати з ними власні дії тощо.

Виховні ситуації є ефективними у вихованні дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку, оскільки враховують психологічні закономірності їхнього розвитку, забезпечують продуктивне суб'єкт-суб'єктне спілкування між вихователем і вихованцями.

Вивчення наукових джерел свідчить про різні підходи до класифікації виховних ситуацій. Єдиної впорядкованої класифікації виховних ситуацій у науковій літературі досі не існує. Ряд авторів (О.Богданова, З.Васильєва, Н.Мойсеюк, В.Петрова, М.Сметанський та ін.) виділяють *природні та штучні (спеціально організовані)* виховні ситуації.

Зокрема, позитивний досвід суспільної поведінки школярів формується в процесі конкретних життєвих ситуацій, які зустрічаються на кожному кроці. Природна ситуація, яка спонтанно виникає в житті та діяльності дитячого колективу може стати виховною, якщо набуде педагогічного спрямування, буде використана педагогом із виховною метою. В таких ситуаціях виявляється та піддається перевірці на міцність уся система виховних відносин, що склалася.

Штучні ситуації спеціально створює, моделює вихователь. З.Васильєва розглядає їх за видами діяльності – *навчальні, трудові, розважальні* тощо; за наявністю (чи браком) альтернативи у виборі справи, позиції, кола спілкування *колізійні і неколізійні*; за способам виявлення спрямованості особистості – *вербальні, практичні, природні, лабораторні*.

Інший підхід до виокремлення виховних ситуацій передбачає дві групи: *спеціалізовані спільні дії* (спільне планування, обговорення результатів спільної роботи), *спільні дії, які передбачають певні стани учасників* (довіра, конфлікт, успіх тощо) [3].

Також зустрічаємо поділ виховних ситуацій на *уявні та реальні* (О.Богданова, З.Васильєва, Т.Конникова, Е.Сорокіна та ін.). Можливі ситуації "*добровільної примусовості*" (Т.Конникова), за яких дитина, група чи колектив

через створені педагогом обставини повинні діяти визначеним, строго регламентованим чином. У ситуацію “*вільного вибору*” (О.Богданова, В.Петрова) педагог вкладає альтернативу їх розв’язання. Ситуації “*моральної творчості*” пов’язані зі створенням моральних норм колективу безпосередніми їх учасниками).

Більш узагальненою, на наш погляд, є класифікація представлена В.Лозовою та Г.Троцько [6, с.139]: *ситуації впізнавання*, в якій дитина може продемонструвати свою унікальність, своєрідність, талановитість, інтереси; *ситуації взаємодії* кожного члена колективу з однокласниками в позиції підлеглості та керівництва; *ситуації співпереживання, турботи, взаємодопомоги, ситуації морального вибору; ситуації успіху* та ін.

У педагогічній літературі [2; 5] описано окремі види виховних ситуацій: “авансування довіри”, “вільного вибору”, “подолання труднощів”, “зіткнення різних думок”, “ситуації-завдання” чи „ситуації-вправи”, “ігрові”, “невимушеної примусовості”, “конфлікту”, “успіху і неуспіху” тощо.

На основі змісту суб’єкт-суб’єктної взаємодії вихователів і вихованців виділяємо три види виховних ситуацій. В основі *емоційно насичених виховних ситуацій* покладено переважно рефлексивно-вербальну взаємодію вчителя та учнів (вербальні ситуації фантазування, імітації, мрії, аналізу; ситуації морального вибору; емоційно привабливі ситуації; ситуації споглядання, милування, захоплення красою; ситуації конфлікту). Наступна група – *практично спрямовані виховні ситуації*, сутність яких полягає в створенні умов для взаємодії в процесі практичної діяльності учнів (трудові ситуації, ігрові ситуації). До третьої групи належать *творчо зорієнтовані виховні ситуації*, під час створення яких учитель забезпечує творчу взаємодію з вихованцями (ситуації творчості) [4].

Також виокремлюємо два види виховних ситуацій залежно від кількості учасників взаємодії: *індивідуально особистісні, колективно зорієнтовані* [4].

З метою різнобічного виховання дітей 5-10-ти років варто створювати різноманітні ситуації, в основі яких організація їхньої спільної діяльності. Ефективними у вихованні старших дошкільників і молодших школярів є *ігрові*

ситуації, які мають великий виховний потенціал, можуть стати школою доброти, милосердя, співпереживання. Дитина, беручи на себе будь-яку роль, намагається виконати її яскраво, максимально виразно. Наприклад, коли педагог помітив у дитини вияви егоїстичних рис характеру, він створює ігрову ситуацію. В цій ситуації хлопчик потрапляє в такі умови, коли він повинен потурбуватися про однокласників, забезпечити їх іграшками. Таке звернення до дитини допоможе їй усвідомити довіру вчителя, потурбуватися про інших, поступитися своїми інтересами. В цілому ігрові ситуації в захоплюючій формі допоможуть вихователеві виробити в учнів уміння і навички дисципліни, культури поведінки, вуличного руху тощо.

В основу створення ігрових виховних ситуацій може бути покладено *реальний, казковий і фантастичний сюжет*.

Ігрові виховні ситуації створювали в своїй роботі відомі педагоги. Наводимо в скороченому вигляді, представлену грузинським учителем-новатором в книзі для вчителів *«Здоровствуйте, дети!»* [1] спеціально створену ігрову ситуацію морально-етичного змісту.

Виховна ігрова ситуація «Товариство справжніх мужчин»

- Хлопчики, встаньте, будь-ласка, всі!
- У нас із вами буде секретна бесіда! Зрозуміли? Сідайте!
- Про що? Який секрет? - поцікавились дівчатка.
- Про цей секрет я буду говорити тільки з хлопчиками! Ви про нього не повинні знати, і більше не запитуйте. Все рівно не скажу!..
- Про що я вирішив поговорити з хлопчиками?
- Про ставлення до дівчаток.

До цього часу я після кожного дзвінка на урок чи з уроку говорив хлопчикам: «Пам'ятайте, що ви – чоловіки!», нагадуючи їм про те, що завжди потрібно пропускати дівчаток уперед, не можна штовхати їх. Я строго слідкував за тим, щоб хлопчики не ображали дівчаток. За минулі три місяці життя в школі, думаю, хлопчики звикли до того, що ображати дівчаток не можна і що я цього нікому не прощу. Але мені здається, що залишати на цьому рівні регулювання відносин між дівчатками й хлопчиками не можна. Як бути далі? Кожного разу говорити тому чи іншому хлопчикові: «Допоможи зняти пальто Еллі! Подай пальто Ніі! Чи вже завести в класі звичай турбуватися про дівчаток? Я бачу, що деяким хлопчикам не подобається допомагати дівчаткам.

- Я хочу в класі створити товариство справжніх мужчин. Хто з вас хоче стати справжнім чоловічиною, нехай підніме руку.

Хлопчики здивовані. Першим руку підняв Саша, потім усі.

- Значить, кожен із вас хоче бути справжнім мужчиною? – і хвилину уважно і випробувально вдивляюся в очі кожного ...

- Якщо ви хочете бути членом товариства справжніх мужчин, то з сьогоднішнього дня повинні дотримуватися правил нашого товариства. Згодні ви на це?

- Так! – відповідають хлопчики напівголоса.

- Тоді сьогодні я розповім вам тільки про два правила. Перше: *бути уважними, чутливими й турботливими до кожної дівчинки!*

- Повторіть, будь-ласка, це правило напівголосу!

Діти повторюють.

- Друге: *допомагати дівчаткам знімати і надягати пальто!* Повторіть це правило також!

- А потім я запропонував хлопчикам повправлятися, як подавати дівчаткам пальто.

- Ось висять пальто дівчаток. Ви підходите до гардеробу - не штовхаючись, не поспішаючи.

І я демонструю, як підходити до гардеробу, як знімати пальто з вішалки.

- Беріть пальто... Підходьте до дівчинки... і тримайте його так, щоб дівчинці було зручно просунути в рукава руки!.. Зрозуміло? Сашо, покажи, будь-ласка. Як ти це зробиш.

Саша із задоволення показує.

- Георгій, Діто, Зуріко, тепер ви втрюх підійдіть до вішалки і зробіть те саме!

Саша і я поправляємо їх, пояснюємо, як тримати пальто, як бути обережними.

- Тепер разом підійдіть до гардеробу так, щоб не штовхатися, не заважати один одному і, головне, не кидати пальто, не переплутати їх!

Цю процедуру хлопчики повторили декілька разів і в кінці кінців навчились виконувати її охайно і спокійно.

- Сідайте!

І знову ми сіли близько один до одного. Там уже стукають наші дівчатка: «Відкрийте двері!»

- Справжній мужчина таємниць не видає! – говорю я. – Порахуйте, скільки нас в класі!

Порахували. Разом зі мною – 22.

- Двадцять третій не повинен знати про нашу таємницю!

Рис. 1. Ілюстрація до виховної ситуації «Товариство справжніх мужчин»

Для ефективного створення ігрової виховної ситуації як і будь-якої іншої доцільно розробляти „технологічну карту”, що допоможе вихователю успішно

підготувати її організацію, змодельовати умови, підібрати методичні прийоми, спрогнозувати можливі труднощі; розробляти її не в цілому, а продумувати кожен методичний прийом, кожну деталь. Подаємо орієнтовну структуру такої карти:

- мета, завдання виховної ситуації;
- умови успішного перебігу;
- хід виховної ситуації: міжособистісний діалог, бажані дії вихованців;
- методичні прийоми вихователя (переконання, навіювання, схвалення тощо);
- засоби впливу на емоційно-вольову сферу дітей;
- передбачувані труднощі.

Доцільно запропонувати дітям намалювати малюнки, в основі події, які відбулися в процесі реалізації виховної ситуації.

Наводимо приклади ігрових виховних ситуацій, які можна створювати з метою розв'язання завдань морального виховання дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку.

Виховна ігрова ситуація реального змісту

«Казковий подарунок для хворого друга»

Мета: виховувати почуття дружби, співпереживання, чуйності; формувати потребу й бажання піклуватися про інших.

Зміст ситуації: створюється у тих випадках, коли хтось із дітей тривалий час хворіє, потрапив у лікарню і його необхідно відвідати.

Умови перебігу ситуації: вихователь пропонує дітям відвідати хворого однокласника, виготовити «чарівні подарунки», які допоможуть йому швидше одужати.

Хід виховної ситуації:

Вихователь:

- Діти, Андрійкові зробили операцію, він ще не скоро прийде в дитячий садочок (школу). Давайте відвідаємо його в лікарні, але спочатку спробуймо йому зателефонувати, запитати про його самопочуття й домовитися з ним про зустріч.
- Турботливі й чемні люди завжди приносять хворому гостинці. А які гостинці ми візьмемо із собою?
- А чим ще крім солодощів, фруктів, соків можна порадувати Андрійка?

- Як ви вважаєте, яким може бути сюрприз чи подарунок? Де можна його придбати?

- Діти, давайте зробимо Андрійкові чарівний подарунок, який буде допомагати йому швидше одужувати; буде його розважати й розвеселяти, коли ми підемо і він залишиться сам.

- Діти, пригадайте, які казкові чарівні речі допомагали героям вилікуватися чи вийти із складної ситуації?

- Так, давайте зробимо чарівну паличку, чарівну квітку ...

- А якщо Андрійко не знатиме, як цими речами користуватися? Виготовити й принести чарівні речі ще недостатньо, необхідно розробити інструкцію з користування ними.

- Діти, а в який день нам краще відвідати Андрійка? А чи встигнемо ми приготувати подарунки?

- Принесіть чарівні речі через декілька днів. Ми виберемо серед них найкращі, які допоможуть Андрійкові одужати.

Рис. 2. Ілюстрація до виховної ситуації «Казковий подарунок для хворого друга»

Методичні прийоми: бесіда про турботу й співчуття до хворих; непряма вимога-порада про необхідність відвідання хлопчика; доручення – виготовлення подарунків; похвала як прийом заохочення дітей, які виготовили найкращі подарунки і знайшли час відвідати хворого однокласника.

Засоби впливу на емоційну сферу учнів: емоційна розповідь про хворого хлопчика, діалог вихователя з вихованцями; відповідна міміка, жести, інтонації голосу; дзвінок з мобільного телефону до хлопчика.

Ймовірні труднощі: частина дітей залишиться байдужими, інша частина не зможе виготовити подарунки і відвідати хлопчика через свою зайнятість; подарунки будуть неестетичними, незмістовними, одноманітними (наприклад, лише чарівна паличка); потрібно буде вихователеві допомагати у виготовленні подарунків, залучати батьків.

Виховна ігрова ситуація казкового змісту

«День народження Лисички»

Мета: виховувати почуття дружби, товариськості та співчуття; розвивати здатність співпереживати, зрозуміти емоційний стан іншої людини; формувати вміння аналізувати свої й чужі вчинки, оцінювати дії однолітків, визнавати

власні помилки.

Зміст ситуації: майже у кожному колективі є «ізолювані» діти, в яких немає друзів серед ровесників, з якими мало спілкуються; таких дітей рідко запрошують на день народження до однолітків.

Умови перебігу ситуації: вихователь складає казкову історію, в основі якої реальний сюжет із життя колективу, пропонує дітям продовжити її, а потім інсценізувати.

Хід виховної ситуації:

Вихователь:

- Діти, мене схвилювала одна історія про те, як Лисичка справляла своє день народження. Чи хочете ви послухати її?

- Батько Рудий Лис і мама Хитра Лиска дозволили своїй доньці Капризулі запросити до себе на день народження звірят.

- «І кого мені запросити?» - подумала Лисичка.

- Насамперед, покличу Бобрика, бо в нього є багато іграшок, то він мені подарує щось цікаве і дороге. Добре буде, коли прийде Вовчик, бо в них удома є багато різних м'ясних делікатесів. Його мама передасть мені обов'язково щось смачненьке. Ведмедик має багато солодоців, то неодмінно принесе цілий кошик ласощів. Песика із села також обов'язково необхідно запросити, бо потрібно мати «своїх» не лише в лісі. Хоч він мені не дуже подобається, бо не зовсім вихований і кмітливий, але буду підтримувати з ним стосунки. А ще нехай прилетить Сорока, вона така балакуча й смішна, буде нам з нею цікаво й весело.

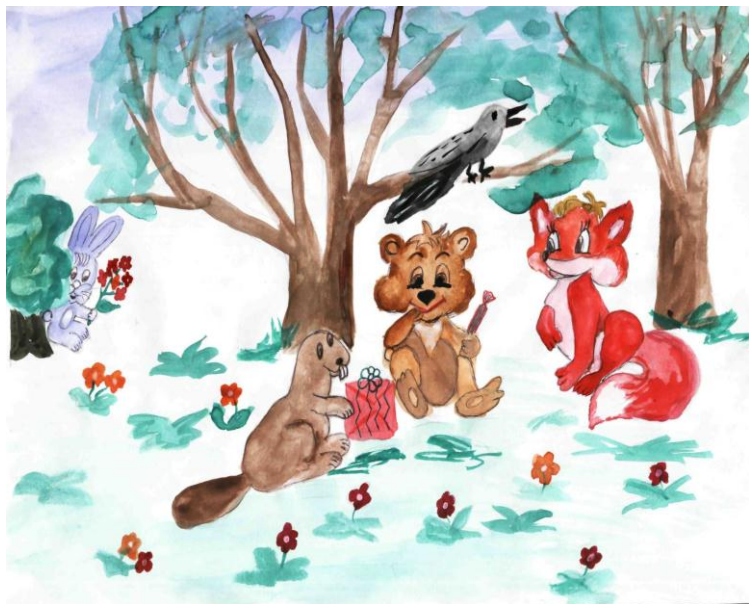

Рис. 3. Ілюстрація до виховної ситуації
«День народження Лисички»

- А кого я ще забулася запросити? - задумалася Лисичка.

- Залишився лише Зайчик, та його я не буду кликати до себе на день народження. Він з бідної сім'ї, сіренький, нецікавий, мовчазний, ніхто з ним не дружить. Навіщо мені такий гість!?

Як подумала, так і зробила іменинниця.

Зайчик дізнався, що в Капризулі день народження і всіх звірят запросили, а його ні. Тоді він сильно розплакався. Побачила це його мама і каже:

- Синочку, а ти візьми квіти й піди привітай лисичку.

Довго вагався Зайчик, а потім нарвав найкращих лісових квітів і несміливо пішов до лисиччиного будиночку....

- Але, на жаль, я не знаю продовження цієї історії!

- Діти, а вам цікаво, що було далі? Давайте продумаємо разом, як могли розвиватися події.

- Я пропоную розіграти цю казкову історію «На дні народження в Лисички».

Методичні прийоми: сугестивний вплив у змісту казкової історії, аналіз казкової історії, продовження дітьми казки, інсценізування.

Засоби впливу на емоційну сферу учнів: емоційна розповідь про Лисичку; сатиричні інтонації в словесному описі Лисички.

Ймовірні труднощі: діти запропонують продовження казки, яке не буде мати бажаного виховного змісту (наприклад, Зайчик постоїть біля будинку Лисички, викине квіти й повернеться додому); ніхто з дітей не захоче грати роль Зайчика; багато дітей хотітиме грати роль Лисички; діти будуть насміхатися із Зайчика, замість того, щоб співчувати.

Виховна ігрова виховна ситуація реального змісту

«Детективи»

Мета: виховання почуття обов'язку і відповідальності за доручену справу, бережне ставлення до рослин; формувати вміння критично оцінювати власні дії, визнавати помилки; розвивати кмітливість, винахідливість, естетичні смаки й почуття, здатність розрізняти естетичне й неестетичне; виробляти вміння організовувати власну діяльність, працювати колективно.

Зміст ситуації: кожен педагог прагне, щоб кімната (клас), в якій вчать чи граються діти була затишною, естетичною, озелененою. На прохання вихователя, як правило, декілька дітей приносять кімнатні квіти, які знаходяться в занедбаному стані, непотрібні вдома.

Умови перебігу ситуації: вихователь переносить горщики з квітами в кабінет біології (оранжерею), просить вчителя (керівника гуртка юних квітників) деякий час доглядати за ними, якщо потрібно, то пересадити. Після того, як діти виявлять зникнення рослин, пропонує їм провести розслідування й

знайти горщики з квітами. Вихователь пише лист від квітів, який діти знаходять у процесі розслідування.

Хід виховної ситуації:

Вихователь:

- Діти, а де поділися квіти, що ви принесли нещодавно? Ви їх забрали назад додому? Ніхто нічого не знає?

- Отже, квіти зникли. Як ви вважаєте, хто їх міг забрати? Мабуть вони комусь дуже сподобалися?

- Давайте пошукаємо, де поділися квіти, а може вони вам не потрібні і добре, що вони зникли, тепер у вас буде менше турбот? Потрібні?

- Як ви вважаєте, чи міг хтось винести горшки із приміщення школи так, щоб його не помітив черговий? Я також думаю, що ні. Пропоную розпочати пошуки з нашої кімнати та найближчих приміщень.

- А що це за лист ви знайшли у шафі? Його написали квіти, давайте прочитаємо!

Лист від квітів

Хлопчики й дівчатка! На жаль, не можемо сказати вам «дорогі й любі».

Ми думали, що ви зрозумієте про що ми шепотіли вам листочками. Ми надіялись, що ви нас все-таки полюбите, пожалієте і будете доглядати за нами! Але ви не відчували, коли нам було холодно чи жарко. Часто ви нам давали багато води, або ми по декілька днів потерпали від спраги. Найстрашніше, що наші корінчики руйнує злий черв'як. Нам незатишно жити в старих надщерблених горщиках. Тому ми залишаємо вас і йдемо до тих дітей, які люблять природу, які зможуть про нас піклуватися, доглядати за нами. І це буде приносити їм радість і задоволення.

Замучені вами квіти!

- Діти, чи справедливо на нас обралися квіти? Можливо вони занадто строгі до вас? Хіба вже в таких жахливих умовах знаходилися наші квіти?

- Якщо ви визнаєте свою помилку, то нам потрібно відшукати квіти!

- Діти, що будемо робити? Ви пропонуєте провести розслідування? Давайте на час пошуків ви станете «детективами».

Рис. 4. Ілюстрація до виховної ситуації «Детективи»

- А коли ми знайдемо зниклі квіти, то що будемо з ними робити? Чи будете доглядати, поливати, пересаджувати їх? А може не варто витратити час і шукати квіти? Можливо навіть краще, що вони зникли? Якщо ні, то приступайте до роботи, юні детективи! Розподілимо обов'язки, складемо план пошуку зниклих квітів.

Методичні прийоми: бесіда з дітьми про значення кімнатних квітів, непрямі вимоги (натяк, порада), засудження недбалого ставлення дітей до кімнатних квітів, епізодичні доручення, схвалення плану дій з пошуку квітів, формування позитивної громадської думки щодо необхідності озеленення й естетичного оформлення кімнати.

Засоби впливу на емоційну сферу учнів: засоби вербальної взаємодії: «звинувачувальний» зміст листа від квітів; засоби невербальної взаємодії: стурбований вигляд учителя, його міміка, інтонації голосу.

Ймовірні труднощі: частина дітей залишаться байдужими до зникнення квітів і не захоче проводити розслідування; окремі діти не повірять у реальність створеної ситуації, будуть переконувати, що хтось із дорослих зробив це спеціально; пошуки квітів затягнуться на тривалий час; у процесі розслідування у дітей може втрачатися інтерес.

Ігрова ситуація реального змісту “Невиховані батьки”

Мета: виховувати дисциплінованість, відповідальність; розвивати здатність бачити себе з боку, знаходити спільне в чужих і своїх учинках, відстоювати власну думку; формувати вміння правильної організації режиму дня.

Зміст ситуації: діти не вміють правильно розподіляти свій вільний час, не дотримуються режиму дня, багато дивляться телевізор, грають у ігри на комп'ютері, виявляють упертість, не дослуховуються до думки дорослих, роблять їм наперекір.

Умови перебігу ситуації: вихователь розповідає історію про родину своїх знайомих, в якій дорослі багато часу проводять за комп'ютером і біля телевізора, не виконують свої домашні обов'язки, обманюють, стали мало уваги звертати на свою дочку, не відпочивають разом, не їздять на природу. Педагог пропонує порадити дівчинці, як «перевиховати» дорослих, організовую сюжетно-рольову гру.

Хід виховної ситуації:

Вихователь:

- Діти, до мене звернулася дочка моїх знайомих із великим проханням. Ситуація, про яку вона розповіла, досить складна. Мені важко щось порадити дівчинці. Давайте разом спробуємо розв'язати її проблему. Я не можу сказати її справжнього імені, то буду називати дівчинку Маринкою.

- Маринка поскаржилася на своїх батьків, які багато вільного часу проводять за комп'ютером,

дивляться всі без вибору телепередачі й кіносеріали. Після того, як його купили і підключили Інтернет життя в сім'ї дуже змінилося. Батько й мати сваряться між собою, не хочуть виконувати домашні обов'язки. Мама, щоб швидше сісти за комп'ютер, стала погано готувати їжу,

забуває прибрати в квартирі. Одного Маринка зустріла свого тата, який повинен бути на роботі, біля гральних автоматів. Коли дівчинка до нього обізвалася, він заховався, а потім доводив, що то був не він. На образи Маринки батьки відповідають, що в своєму дитинстві не мали змоги грати на комп'ютері, а тепер хочуть сповна насолодитися грою.

Рис. 5. Малюнок до виховної ситуації “Невиховані батьки”

Дівчинка зі сльозами на очах розповіла мені, що не впізнає своїх батьків. На її думку, через комп'ютер вони заразилися вірусом, стали ніби «маленькими».

- Діти, я знаю, що серед дітей є багато «комп'ютероманів», але серед дорослих я зустрічаю таку залежність уперше.

- А може батьки Маринки дійсно праві, нехай собі граються, доки їм не набридне?

- Чи можемо ми щось порадити Маринці? Можливо хтось зустрічався із подібною проблемою? Може хтось сам багато часу проводив за комп'ютером, а потім якось поборов цю залежність?

- Уявімо, що батьки Маринки справді стали дітьми, а Маринка – навпаки дорослою, їхньою мамою. Що можна сказати і як вчинити у цій ситуації. Це можливо допоможе нам знайти добру пораду і правильний шлях розв'язання проблеми.

- Чи погоджуєтеся ви з тим, що Маринка-мама повинна заборонити грати на комп'ютері або забрати його з дому?

- Можливо варто відправити неслухняних «дітей» на безлюдний острів?
- А давайте розіграємо цю ситуацію!
- А як же ми передамо свої поради? А давайте напишемо лист батькам Маринки від «невідомих друзів», в якому скажемо все, що ми думаємо.

Методичні прийоми: переконання і сугестія, дискусія щодо користі й шкоди комп'ютерних ігор, сюжетно-рольова гра.

Засоби впливу на емоційну сферу учнів: емоційна розповідь з метою виникнення почуття співчуття дівчинці, жарти.

Ймовірні труднощі: частина дітей, що також проводить багато часу за комп'ютером, не будуть засуджувати героїв історії; дітям важко буде дати слухні поради, під час інсценізації поради дітей будуть зводитися до зауважень і заборон.

Таким чином, створення виховних ситуацій є якісно новим методом виховання, що максимально відповідає конкретним умовам взаємодії, дозволяє швидше і з меншими зусиллями домогтися накресленого результату. Їх використання у роботі вихователів дошкільних установ і вчителів початкових класів сприяє створенню умов для саморозвитку, самореалізації особистості; забезпеченню щастя й радості дитинства, формуванню важливих моральних якостей і способів поведінки.

Література

1. Амонашвили Ш.А. *Здравствуйте, дети.* – М.: Просвещение, 1988. – 208 с.
2. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. *Педагогіка: Навчальний посібник.* – Вінниця, 2003. – 416 с.
3. Гликман И.З. *Теория и методика воспитания: Учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений.* – М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 176 с.
4. Демченко О.П. *Формування у майбутніх учителів початкових класів професійної готовності до створення виховних ситуацій: автореф. дис. канд. пед.наук.: 13.00.04.* – Вінниця, 2006. – 20 с.
5. Карпенчук С.Г. *Теорія і методика виховання: Навчальний посібник.* – К.: Вища школа, 1997. – 304 с.
6. Лозова В.І., Троцько Г.В. *Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник.* – Харків, 2002. – 400 с.